

Відкриваймо духовні острови в океані рідної літератури!

Валентина ГРИНЮК,

учитель української мови та літератури, вчитель-методист, відмінник освіти України

В умовах реформування загальної середньої освіти перед учителем-практиком постає завдання пошуку інноваційних підходів до організації навчального процесу, що має здійснюватися на новій концептуальній основі відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, нових навчальних планів та програм, сучасних досягнень педагогічної науки та практики.

Укладачі шкільних програм із української літератури, якими нині послуговуються вчителі, наголошують на особливому значенні цього навчального предмета з огляду на те, що «літературна освіта є важливим чинником створення оптимальних передумов розвитку всебічно освіченої особистості, виховання громадянина-патріота України, а її зміст базується на засадах загальнолюдських і національних цінностей, принципах гуманізму й демократії» [8].

У цих програмах зазначається, що «українська література також є потужним носієм ідентичності нації, її генетичного коду. Тому в контексті світових процесів глобалізації, індивідуальному національному самоусвідомленні, самозбереженні й самоствердженні її роль незаперечна й важлива. Виховання свідомого українця повинно базуватися на історичних і культурних знаннях, традиціях, на переосмисленні сучасного досвіду на основі загальнолюдських цінностей» [там само].

Згідно з Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти зміст літературного компонента в основній школі, зокрема й предмета «Українська література», спрямовано на досягнення належного рівня сформованості вміння читати й усвідомлювати прочитане, на розвиток інтересу до художньої літератури, читання в цілому, на розкриття за допомогою літератури національних і загальнолюдських цінностей, формування гуманістичного світогляду особистості, розширення її культурно-пізнавальних інтересів; на виховання поваги до звичаїв, традицій українського народу, толерантного ставлення до культури інших народів [4].

Отже, відповідно до завдань, окреслених у програмі, набуття учнями знань про художню літературу, її теорію та історію, а також оволодіння літературно-творчими вміннями, досвідом і способами діяльності орієнтовані на формування загальної читацької компетентності. Вона охоплює:

загальнокультурну літературну – сприймання літератури як складової національної культури, розуміння її специфіки як мистецтва слова, знання особливостей історико-літературного процесу та вміння оцінювати художній твір у широкому літературному й соціокультурному контексті; власне *читацьку* – знання теорії, здатність ефективно взаємодіяти з художнім твором, розуміти його підтекст, уміння вести діалог з письменником, давати особистісну оцінку прочитаному на основі читацьких вражень та авторської позиції; *ціннісно-світоглядну* – розуміння світоглядних категорій, що знайшли художнє відображення в літературних творах, уміння визначати й аргументувати оцінне ставлення до них; *комунікативно-мовленнєву* – розуміння специфіки мови художнього твору, володіння основними видами мовленнєвої діяльності, здатність до написання письмових робіт різного жанру; *інформаційну* – оволодіння вміннями самостійно і продуктивно працювати з різноманітними друкованими й електронними джерелами інформації [8].

Як зазначає академік І.Бех, смислово-ціннісна переорієнтація освітнього процесу на засадах людської духовності вимагає від педагога високої особистісної і професійної зрілості. Важливими аспектами професійної діяльності сучасного вчителя є поглиблене самопізнання, співвіднесення своїх особистісних переконань з ідеями гуманістичної педагогіки. Учитель має володіти сучасними професійними знаннями і вміннями, самовдосконалюватися на основі використання психологічних знань відповідно до об'єктивно наявних морально-духовних цінностей суспільства з урахуванням власної індивідуальності [1].

Мета статті – розглянути деякі аспекти реалізації компетентнісного підходу під час вивчення творчості Василя Симоненка у курсі сучасної шкільної літературної освіти, проаналізувати шляхи формування читацької компетентності.

Повноцінне сприймання літературних творів у контексті духовних цінностей національної і світової художньої культури, відповідно до мети сучасної освіти, відображеній у нормативних документах, передбачає розширення рамок традиційних методик, потребує креативного підходу. Як зазначають дослідники, формування педагогічного мислення, що властиве інноваційній навчально-виховній діяльності, іноді є зовсім небезболісним процесом для вчителя. Бар'єри у сприйнятті педагогічних інновацій пов'язані як із індивідуальними особливостями вчителя, так і соціально-психологічними рисами педагогічного співтовариства. Під час викладання української літератури вчитель має спиратися на досягнення попередників, використовувати ефективні методи роботи з дітьми, які є традиційними, вже апробованими. Проте не можна зупинитися на досягнутому, адже сучасна національна освіта орієнтована на нововведення, упровадження інноваційних технологій, передусім інтерактивного навчання [там само].

Питання теорії й методики впровадження **інтерактивного навчання** розглядаються у працях В.Гузєєва, А.Гіна, О.Пометун, Л.Пироженко, А.Фасолі та ін. Деякі вчені розуміють його як діалогове навчання: *інтерактивний* – означає здатний взаємодіяти чи перебувати в режимі бесіди, діалогу з чимось (наприклад, комп'ютером) або кимось (людиною). Отже, інтерактивне навчання – передусім діалогове навчання, під час якого відбувається взаємодія вчителя та учня [7, с. 4]. Водночас О.Пометун та Л.Пироженко таке навчання називають співнавчанням, взаємонавчанням: «Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів» [там само, с. 7]. Незважаючи на різні підходи до визначення інтерактивного навчання, важливим є те, що учень розглядається як суб'єкт навчання, активний учасник подій і власної освіти та розвитку. Це забезпечує внутрішню мотивацію навчання, сприяє соціалізації особистості.

Розглянемо, як окреслені підходи реалізуються під час вивчення у шкільному курсі літератури творчості Василя Симоненка – яскравого представника покоління шістдесятників. Знайомство з його творчою особистістю розпочинається ще з дитячого садка чи молодшої школи шляхом читання казок та віршів, що адресувалися синові. За чинними програмами передбачається текстуальне вивчення його поезій у 5-му, 7-му та 11-му класах.

Життєвий шлях митця вивчається, починаючи з цікавих сторінок творчості, а завершується глибоким дослідженням творчої біографії в контексті епохи. З оперттям на знання та вікові особливості учнів, інтерактивні технології дають змогу вчителю використовувати інформацію періодики, наукової літератури, методичних видань та Інтернет-ресурсів як підґрунтя в роботі учня над створенням власного продукту – дослідження, проекту, презентації тощо. Особливо цінними для такої роботи є статті

Володимира Проненка, Олеся Гончара, В'ячеслава Брюховецького, Миколи Ільницького, спогади сучасників, друзів, земляків поета [2; 3; 5; 6; 9; 10; 12–15].

Завдання вчителя, визначене програмою, – допомогти учням, особливо молодшим, зосередити увагу на тій інформації, яка забезпечить самостійну діяльність, а не просто репродукування навчального матеріалу, допоможе дитині усвідомити значення для людини та її життя оптимістичного погляду на світ, витоки почуття обов'язку та відповідальності [8].

Поглиблюючи знання про життєвий і творчий шлях Василя Симоненка у 7-му класі, варто докладніше зупинитися на ознайомленні з його студентськими роками та журналістською діяльністю. Адже аналіз і сприйняття пропонованих програмою поезій, зокрема «Ти знаєш, що ти – людина?», потребують усвідомлення того, що В.Симоненко жив у дуже складний для країни час. І не лише тому, що його дитинство припало на тяжкі воєнні та повоєнні роки, коли лютував сталінський режим. Він жив і творив у час, коли правду говорили пошепки, більшість її зовсім не знала, а може, й не хотіла знати; у час, коли славили комуністичне майбутнє і ганьбили християнські моральні принципи; коли багато говорили про щастя народу, Батьківщини і водночас знущалися над ними; творили мистецтво «реалістичне» і «правдиве» і тут же паплюжили та нищили кращих його представників. То був період тяжкого існування для передової думки, чесної та відкритої душі, невгамовного і завжди готового до боротьби за правду серця.

Розуміння учнями цих реалій допоможе усвідомити необхідність власної активної життєвої позиції та максимальної самореалізації. Це означає, що вчитель досягне основної виховної мети, визначеної шкільною програмою – виховання любові до матері, Батьківщини, почуття власної гідності. Такий підхід дає змогу учням відчувати, що Василь Симоненко – наш сучасник. І скільки років не минуло б від дня його народження, для нас він залишиться 28-річним юнаком, у творах якого читачі-сучасники знайдуть відгук своїх власних почуттів і переживань.

Відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти перед учителем поставлено завдання формування в учнів навичок висловлювати власні думки про порушені у творах мотиви, проблеми, вміння сформулювати й відстоювати свою життєву позицію, аргументовано, толерантно дискутувати. Відомості про життя і творчість Василя Симоненка, зокрема в контексті явища шістдесятництва, мають слугувати багатим матеріалом саме для такої навчальної діяльності. Робота учнів старшого віку має характеризуватися ознаками творчості, пошуковості, самостійності, а вчитель повинен спрямувати її на дослідження постаті Василя Симоненка як предтечі шістдесятництва. Адже він, двадцятилітній, напередодні відлиги розпочав констатувати такий стан української літератури:

«Поезія безплідна, як толока,
Усе завмерло, мов пройшла чума...» [11, с. 78].

Разом із плеядою своїх однодумців юнак працював розбудувати храм красного письменства, щоб заповнити своїм бентежним духом моторошний вакуум, витворений «чорною дірою» тоталітаризму, що затягувала у свою смертоносну пашу все справжнє, щире, своєрідне.

Євген Сверстюк, один із найяскравіших представників цього покоління, його філософ і літописець, так характеризував світоглядно-психологічний переворот, що відбувся в роки відлиги: «Стривожені війною, гартовані злиднями, оглушені тотальною ідеологією, люди раптом прокинулися від падіння страшного ідола і кинулися до пробоїни в стіні, де він упав. Цілі ідеологічні загонами було кинуто на заліплення пробоїни. Однак одиниці кинулись її розширювати. З цього почалися шістдесятники... ті, яким засвітилась істина і які вже захотіли зректися чи відступитися від украденого світла» [12, с. 78]. Крізь просвіт вкрався просвіток, через пробоїну проник дух свободи, дух бунту, дух непокори. Саме цей дух був духом часу. «Відлига» була лише поштовхом, який покликав до життя «духовний рух опору підрежимної України» [там само, с. 86].

Та епоха – це насамперед люди, які надали сенсу рухові й творили обличчя часу, залишаючись творчими індивідуальностями. І саме їх неповторність, взаємна неподібність – величезна цінність, бо любимо ми письменників саме за унікальний, своєрідний голос, а не монотонне переспівування банальних мотивів. Перебуваючи серед цих яскравих творчих індивідуальностей, Василь Симоненко заговорив з Україною в тоні недозволеної тоді щирості й відвертості. Учителеві варто звернути особливу увагу й на інше в долі цього покоління. Великі історичні події, картини зрушення світу, що хвилюють дитячу свідомість, сприяли формуванню такого душевного ладу, в якому визрівали розмах уяви, масштабність мислення, дух тривожної причетності до історії та почуття відповідальності за долю свого народу.

Дослідження життєвого шляху письменника саме в такому ракурсі дає можливість учням висловлювати власні думки про сенс людського буття, патріотизм, романтичний максималізм, почуття власної гідності та самодостатності, дискутувати щодо проблеми індивідуальності й натовпу, про патріотичні, громадянські мотиви, які порушуються у творах Василя Симоненка.

Тематично твори поета найчастіше спрямовані в майбутнє. Його поетичний світ визначають такі тематично-змістові пріоритети:

- любов до України і засудження тоталітаризму;
- зображення людей праці та утвердження неповторності особистості;
- мотиви материнства, жіночої долі;
- інтимна та пейзажна лірика.

Стрижнем поетичного мислення В.Симоненка є доля України, любов до рідної землі, ненависть до її ворогів і віра в непереможність свого народу. Його

назвали «поетом національної ідеї», передусім маючи на увазі такі патріотичні шедеври, як «Україні», «Задивляюсь у твої зіниці», «Лебеді материнства», «Де зараз ви, кати мого народу?», «Казка про Дурила» та інші. Серед них для текстуального вивчення в школі рекомендовано «Лебеді материнства», «Задивляюсь у твої зіниці», «Є тисячі доріг, мільйон вузьких стежинок».

Визначальна ідея поезії «*Лебеді материнства*» є простою і зрозумілою для семикласників саме завдяки чарівному світу казки, що змальовується на початку вірша. Цей світ манить і бентежить читача, як і маленького героя, якому виголошує напутнє слово мати. Адже кожному колись доводиться вирушати в нелегку життєву дорогу і поставати перед вибором. Монологічна форма оповіді надає авторській інтонації щирості, відвертості, довірливості, і дитина не так розуміє, як серцем відчуває: найдорожчою для кожної людини є Батьківщина, котру не вибирають, як і рідну матір, а люблять такою, якою вона є. Вірш сповнений народнопісенних символів, казкових образів, а також співзвучний із колисковими Лесі Українки та Володимира Самійленка.

Урочистої піднесеності, яскравої образності, мелодійності надають творові народнопоетичні порівняння й епітети: *тихі зорі, лебеді, як мрії, сади зелені, білява хата, диво-наречені* та інші. Деякі тропи викликають несподівані асоціації, творять чарівний казковий світ: *лебеді рожеві, зорі сургучеві, мавки чорноброві*.

У молитві мати звертається до Бога, неба, зірок із проханням захистити її кровинку від усякої біди. У її тривожних роздумах над долею дорослого сина глибокий ліризм поєднано з патріотизмом. Мати і Україна як поняття нероздільні, тому так природно переростає материнський образ у образ-символ Вітчизни. Цьому сприяють образи *мавки*, що асоціюється з саможертвною люблячою Мавкою Лесі Українки, *лебедів* – символу кохання, вірності, *верб і тополь* – національних символів тощо.

Героїня поезії намагається донести до свідомості крихітного сина найважливішу, на її погляд, думку про кривий зв'язок людини зі своїм народом, рідною землею. Мудра жінка вірить: якщо змалку виховати в дитини любов і повагу до матері, родини, свого краю, – вона не зрадить у дорослому житті в часи випробувань, не зрадить України, не осоромить матір. Адже пам'ятатиме:

«За тобою завше будуть мандрувати
Очі материнські і білява хата» [11, с. 48].

Рефреном і заключним акордом звучить у вірші рядок «Вибрати не можна тільки Батьківщину», підсилюючи значення головної думки твору.

Поезія «*Задивляюсь у твої зіниці*» теж написана у формі монологу ліричного героя, щирої розмови сина з матір'ю Україною. У той несприятливий для української мови і культури час поет насмілився заявити про своє «святе синівське право з матір'ю побуть на самоті», звиривши Вітчизні наболіле на серці:

*«Україно, ти моя молитва,
Ти моя розпука вікова...» [там само, с. 86].*

Цілісність образу Вітчизни щоразу подається через глибину і сконденсованість думки, психологічну напруженість, динамічність. Автор пишається своєю дивною, гордою і прекрасною країною, схиляється перед героїзмом та мужністю борців за національне і соціальне визволення. І сьогодні чути «битви споконвічний грюк», адже «Ще не всі чорти живуть на небі, Ходить їх до біса на землі». Як стверджував письменник Василь Захарченко, «Симоненко першим у задушливі комуно-імперські роки посмів на весь голос сказати те, про що одні з нас тільки думали, а інші навіть боялися й помислити про таке в своїй рабській самотині. Він підніс наш дух, нагадавши нам про синівський обов'язок любити свою Україну над усе на світі, ні в кого не питаючи дозволу на це, ні в яких посередників «старших братів»: «Хай мовчать Америки й Росії, коли я з тобою говорю» [11, с. 126].

Найбільшій напруги пафосний монолог досягає в заключній строфі, де поет заявляє про свою готовність, коли доведеться, пролити кров на священне знамено своєї Вітчизни. Її алегоричний образ – «убоге рідне поле» – є центральним і в поезії «Є тисячі доріг, мільйон вузьких стежинок». Цей монолог-роздум – ще одна сторінка виболеної думи про долю народу, синівську відданість йому, готовність до самопожертви задля його розквіту. Як актуально звучать сьогодні слова автора про необхідність жити і працювати заради своєї Батьківщини. Як би не було важко –

*«... іти на рідне поле босим,
І мучити себе й ледачого серпа,
І падати з утоми на покоси,
І спати, обнявши власного снопа» [там само, с. 143].*

Не спокуситися принадами легкого і ситого життя, забути, хто ти, якого роду –

*«І до сусід пристать наймитувати
За пару постолів і шкварку на обід?» [там само, с. 143].*

Бо раніше було, та й зараз є, багато людей, які, віддаючися спокусі, міняли рідну землю на достаток, жили за приказкою: «моя хата скраю – нічого не знаю». Але ліричний герой переконаний: людина здатна реалізувати себе, зазнати справжнього щастя лише в рідному краю, на батьківській ниві, бо без неї втрачає сенс саме твоє існування.

*«Бо кращий урожай не жде мене ніде,
Бо тисяча доріг, мільйон вузьких стежинок
Мене на ниву батьківську веде...» [там само].*

Усвідомлення органічної спільності з долею народу, його нелегкою історією, свого синівського обов'язку є провідним мотивом цієї поезії.

Таким постає перед нами Василь Симоненко – громадянин і патріот. Своє поетичне кредо молодий поет чітко сформулював у сонеті «Я», написаному ще 1959 року:

«Не знаю ким, дияволом чи Богом

*Дано мені покликання сумне:
Любити все прекрасне і земне
І говорити правду всім бульдогам» [11, с. 158].*

Симоненкове слово могло бути тільки щирим і правдивим, він рано збагнув своє призначення, не боявся його і ніби аж накликав свою долю. Поет розумів, що ніколи не зможе «... забути все і в затишку глухим кубельце звити, завести свій дім, щасливим бути, як дурак на святі», бо для нього це було б не життям, а смертю.

Центральна патріотична тема в творчості Василя Симоненка висловлена з недвозначною відвертістю, тісно поєднана з ідеєю неповторності людського «Я». Розуміння людської гідності, самодостатності, гордості з того, «що ти – людина», заклик не проспати своїх днів, зробити все, що можна, для людей прийдешніх, заклик берегти природу – ці відомі істини зазвучали небуденно, набули нових смислових відтінків в устах поета. У цьому полягає особлива емоційна місткість поезії «*Ти знаєш, що ти – людина?*».

Уже з перших рядків – риторичних запитань, як і загалом усієї строфи, відчувається прагнення автора до осмислення нашого життя та історичної місії людини на Землі, неповторності кожної особистості. Митець ніби тривожиться за кожного з нас, акцентуючи увагу на чи не найсильніших почуттях – жадобі діяти, радити буттю, закликає ні на мить не забувати, що кожна хвилина неповторна, ніхто й ніколи не продублює нашого життєвого шляху:

*«І жити спішити треба,
Кохати спішити треба –
Гляди ж не просни!» [там само, с. 59].*

Неначе передчуваючи близьку смерть, поет поспішав жити й творити, нагадуючи: зробити на Землі кожному належить багато, але як мало часу для цього виміряно долею!

Мотиви цінності людського життя, утвердження думки про необхідність активної життєвої позиції, прагнення до здійснення найзаповітніших мрій, самоствердження особистості звучать у поезії «*Гей, нові Колумби й Магеллани...*». Твір сповнений молодечим завзяттям і максималізмом, автор не допускає навіть думки про те, що молоді сподівання і мрії можна «помістити у корито», замінити ситим і обмеженим життям, адже душа, що не має високої мрії, мети, «нидіє на якорі». Кожна людина має щось зробити для людства, як писала Ліна Костенко, «щось лишити по собі», а тому інертність, байдужість, спокій, на думку автора, не мають місця в житті ліричного героя та його сучасників, для яких кожна хвилина – відкриття, і це триватиме вічно:

*«Україно! Доки жити буду,
Доти відкриватиму тебе» [там само, с. 86].*

Автор звертає увагу на безмір багатства історії, культури, мови рідного народу, порівнюючи його з океаном, і наголошує на тому, що духовне багатство народу – невичерпне, воно надає снаги кожному:

*«В океані рідного народу
Відкривай духовні острови!» [там само, с. 94].*

Поезія сповнена риторичними запитаннями, вигуками, з кожного рядка струменять завзяття, сміливість, заклик до повноцінного людського життя.

Сьогодні літературознавці визначають гуманістичний пафос і посилення особистого начала як основні ознаки письменництва 1960-х років. Це означає, що в літературу прийшла «жива людина», і ця людина розкуто мислила та високо цінувала красу, не соромилася плакати й уміла сміятися, гніватися, любити – по-справжньому, а не на словах, і якраз тому спроможна була відобразити свої переживання в слові, насамперед поетичному. Таким був сам Василь Симоненко, такий і ліричний герой його поезії – людина, яка бачить, цінує і творить красу, яка зачарована цим світом, яка не боїться «втратити голову», бо несе в цей світ радість, щастя, сміх, подібно до героя казки «Цар Плаксіє та Лоскотон».

Особливого звучання набирає вірш, як і більшість творів поета, у наші дні. Не втрачати гідності, честі, поважати одне одного, бути у всьому і скрізь Людиною – ось чого вчить нас поезія Василя Симоненка.

Отже, реалізація компетентнісного підходу до вивчення предмета «українська література» потребує змін у діяльності вчителя, переорієнтації у підходах щодо навчання учнів, створення умов для вияву самостійності, творчості, відповідальності учня за результати освітнього процесу та формування подальшої мотивації до здобуття освіти та особистісного розвитку.

Література

1. Бех І. Готовність педагога до інноваційної діяльності / І.Бех [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/7871/97/>
2. Буряченко С.Я. Тиша і грім Василя Симоненка / С.Я. Буряченко. – К.: Смолоскип, 2001.
3. Герасименко Н. Любов сильніша смерті: Мала проза В.Симоненка / Н.Герасименко. – К.: Освіта, 1998.
4. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. №1392 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/derj-stand.html>
5. Жулинський М.Г. Із книги «Із забуття – в безсмертя. Сторінки призабутої спадщини» / М.Г. Жулинський. – К.: Дніпро, 1990.
6. Карнаух Л. Живе лиш той, хто не живе для себе (Листи В.Симоненка і П.Світличного) / Л.Карнаух // Сучасність, 1999. – №3.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004.
8. Навчальні програми для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (за новим Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти). Українська література для загальноосвітніх навчальних закладів (5–9 класи). Українська література для загальноосвітніх навчальних закладів (5–12 класи) [Електрон. ресурс].

– Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/derj-stand.html>

9. Осадчий В. Штрихи до портрета Василя Симоненка / В.Осадчий // Слово просвіти. – 2000. – №1.
10. Поети-шістдесятники. Українська література. Програмні тексти, ілюстрації, пояснення, завдання, тести // Усе для школи. – Випуск 5. – 2000.
11. Симоненко В. Я кличу вас у відчай не гнуться: Поезії / В.Симоненко. – К.: Дніпро, 2001.
12. Сверстюк Є. Блудні сини України / Є.Сверстюк – К.: Дніпро, 1999.
13. Тарнашинська Л. Василь Симоненко: Україно, ти моя молитва...: Біографічний нарис / Л.Тарнашинська – К.: Вища школа, 2007.
14. Ткаченко А.О. Василь Симоненко: Нарис життя і творчості / А.О. Ткаченко. – К.: Дніпро, 1990.
15. Яременко В. Щоб правду більш не кидали за ґрати: Літературний портрет Василя Симоненка / В.Яременко. – К.: Веселка, 2005.

Анотації

Валентина ГРИНЮК

Відкриваймо духовні острови в океані рідної літератури!

У статті розглянуто деякі аспекти реалізації компетентнісного підходу до вивчення творчості Василя Симоненка у курсі сучасної шкільної літературної освіти, важливим завданням якої є формування читацької компетентності. Акцентовано увагу на доцільності використання інтерактивних технологій під час вивчення предмета «українська література», що має на меті створення умов для вияву самостійності, творчості, відповідальності учня в освітньому процесі та формування мотивації до освіти та розвитку.

Ключові слова: компетентнісний підхід, читацька компетентність, духовність, інтерактивні технології навчання, образний світ поезії В.Симоненка.

Валентина ГРИНЮК

Открываем духовные острова в океане родной литературы!

В статье рассмотрены некоторые аспекты реализации компетентностного подхода к изучению творчества Василя Симоненко в курсе современного школьного литературного образования, важной задачей которого является формирование читательской компетентности. Акцентировано внимание на целесообразности использования интерактивных технологий в процессе изучения предмета «украинская литература», предусматривающего создание условий для проявления самостоятельности, творчества, ответственности ученика в образовательном процессе и формирование мотивации к образованию и развитию.

Ключевые слова: компетентностный подход, читательская компетентность, духовность, интерактивные технологии обучения, образный мир поэзии В.Симоненко.

Valentyna GRINYUK

Let's open islands of spirit in the ocean of native literature!

The article covers the realization of competency-based approach to learning about works of *Vasyl Symonenko* in Contemporary Literature school course. The aim of the course is to develop students' reading competence. The

use of interactive technologies during Ukrainian Literature lessons is aimed at development of students' creativity, responsibility and motivation to education and self-development.

Keywords: competency-based approach, reading competence, spirituality, interactive technologies in education, imaginative poetry world of V.Symonenko.

Відуки гімназистів**Вірю в майбутнє твоє, Україно!**

Я зустрічаю свою сімнадцяту весну немов стоячи на високій кручі над морем.

Бурхливе море життя і вабить, і лякає: нині світ нестабільний, беззахисний. І водночас в Україні відбуваються великі зміни: це і розбудова держави, сплеск потужного національного відродження. Сьогодні, як ніколи, в нашому житті є місце для подвигу. Чи ж не так вважають молоді представники кожного покоління? Думаю, що так, адже кожна епоха має своїх героїв, бо історію творять і народ, і особистості. То хто вони, герої нашого часу?

Я пишуся, що серед них – моя мати-вчителька, представник такої буденної і звичної, на перший погляд, професії, яку вважають героїчною ініціатори Всеукраїнського видавничого проекту «500 впливових особистостей. Україна, рік 2003». У цій книжці створено портретну галерею сучасників, тих, хто впливає на перебіг новітньої історії нашої держави, є нашою національною гордістю. Серед них – ім'я моєї матері, про яку тепло згадують випускники, адже її ім'я асоціюється з роками дитинства і юності, сповненими добра, любові, турботи.

Зрозуміло, що невелика замітка з фотопортретом, короткою біографією і монологом директора української гімназії №7 Світлани Василівни Мельник не зможе охопити глибини душі, моря переживань і пристрастей, радості перемог і гіркоти поразок упродовж усіх років праці педагога. За сухими рядками тексту, що розкривають професійні досягнення

і таланти, завдяки яким моя мати заслужила право бути серед почесних імен, котрими пишеться Вітчизна, боюсь, залишиться непоміченою чарівна жінка, любляча мати, щира і ніжна поетична душа. Мабуть, природа, обдарувавши її вродою, поетичним талантом, любов'ю до художнього слова, водночас наділила і рисами борця, бажанням достойно стверджувати себе і державу в цьому житті, вмінням ставити мету і досягати її.

Світлана, отримавши, як і мріяла, філологічну освіту, почала працювати викладачем рідної мови та літератури. Однак реалії вразили «нелюдським обличчям» тогочасної школи, де панував дух авторитарної ідеології, прихованої зневаги до всього українського. А вона ж мріяла про школу Василя Сухомлинського, Школу Радості, де діти пишались б своєю державою, культурою, мовою і ставилися до цього шляхетно! І то були не просто мрії – сама дійсність вимагала їх втілення, бо зростали ми, її сини, і їй так хотілося, аби ми вчилися в школі, яка, як людина, мала б свою душу і гордість, свою неповторність.

Але за це треба було боротися. Про ту боротьбу я знаю не з чужих вуст, бо й мені доводилося дослухатися до розмов дорослих, помічати їхні поразки та перемоги.

Де брала мама сили, щоб «відбивши» чергову комісію з перевірки, поспівати зі своїми учнями на перших «Вечорницях», проникливо прочитати вірш, попрацювати над газетою, відобразити пережите в поетичних рядках? Учні

завжди бачили її усміхненою, радісною, енергійною, уважною до всіх і кожного. І лише найближче оточення мами – сподвижники, які, власне, й були її родиною, – знали, як важко їй самій рости нас, протистояти шаленому тиску зрусифікованої місцевої влади, що не хотіла змиритися з існуванням неординарного навчального закладу, постійно, разом з колективом працювати над собою, прагнути вдосконалення.

Так, сьогодні багато її мрій здійснилося: гімназія утвердилася як навчальний заклад європейського рівня, знаний не тільки в Україні, а й у світі, який плекає свідомих громадян незалежної держави, навчає нас відчувати свою неповторність і значущість. І нині трохи сумно розлучатися з цим Храмом науки, краси і добра. Але життя кличе! Моя розповідь наводить на думку: тогочасна праця забезпечила утвердження сьогодні нової виховної системи, нової школи. Взірєць доброї, сильної жінки-матері, жінки-вчительки, як і тисяч тих, що вже вписали і ще впишуть свої сторінки в золоту історію нашої молоді держави, дає змогу нам, юним, твердо сказати: у нас є майбутнє, бо маємо таких учителів, як моя мама. Прожити життя, як вона, я, звичайно, не зможу, але намагатимуся будувати долю за її життєвим принципом: «Крила гояться, і знову лечу до сонця...».

Богдан МЕЛЬНИК 7(11)-М клас
(випуск 2004 р.)